
de Middellandse Zee werpt licht op het doel van *Om de Oude Wereldzee*. Had Kuiper met zijn boek een misschien onuitgesproken politiek doel in gedachten? Zijn beschrijvingen van de mediterrane landen geven aanleiding om voorzichtig dit standpunt in te nemen. In *Om de Oude Wereldzee* kon hij, gebaseerd op de sociale werkelijkheid rond de Wereldzee, aantonen dat zijn anti-revolutionaire opvattingen historisch en maatschappelijk gezien geen droombeelden waren. Hij kreeg de mogelijkheid te bewijzen dat deze ideeën in de ‘pure’ en historisch bepaalde samenlevingen rondom de Middellandse Zee herkend werden. Zo kon hij net als in *Ons Program* aan antirevolutionairen ‘de welgegrondheid, den samenhang en de profijtelijkheid voor het leven van zijn politieke geloofsartikelen’ bewijzen, en aan de buitenstaander ‘het lichter te maken, dat hij ons streven en bedoelen versta’.⁴⁸ Tegelijk leverde hij ongevraagd adviezen over de juiste staatsinrichting van deze landen: hier gingen beschrijving, waardering en advisering hand in hand.⁴⁹ Zo is *Om de Oude Wereldzee* niet slechts een eenduidig reisverslag, noch een poging om de strijd tussen het christendom en de islam onder woorden te brengen. Het biedt vooral inzichten in een zoektocht van een Nederlandse staatsman naar de grondtoon van een samenleving, zonder twijfel met een grotere politieke boodschap dan tot nog toe werd aangenomen.

⁴⁸ A. Kuiper, *Ons Program* (tweede druk, Amsterdam, 1880), p. v.

⁴⁹ Koch, *Abraham Kuiper*, p. 492.